

چالش های استقلال قوه قضائیه

www.ketab.ir

مؤلفین: مهدی فرخان - نعمت قاسم زاده - حسین جعفرزاده

سرشناسه	: فرخان، مهدی، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور	: چالش های استقلال قوه قضائیه / مؤلفین مهدی فرخان، نعمت قاسم‌زاده، حسین جعفرزاده؛ ویراستار هدیه دمیرچی؛ زیر نظر مجید کوثری.
مشخصات نشر	: تهران: موسسه اندیشه کامیاب ایرانیان، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ط، ۳۱۷ ص.
شابک	: 978-600-453-861-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	: استقلال قضایی — ایران Iran — Judicial independence تصمیم‌گیری قضایی Judicial process
شناسه افزوده	: قاسم‌زاده، نعمت، ۱۳۶۶-
شناسه افزوده	: جعفرزاده، حسین، ۱۳۵۲-
شناسه افزوده	: کوثری، مجید، ۱۳۴۳ -، ویراستار
رده بندی کنگره	: KMH ۴۶۱
رده بندی دیویی	: ۵۵۰.۱۲/۳۴۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۸۷۷۱۳۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

عنوان کتاب

: چالش های استقلال قوه قضائیه

ناشر

: موسسه انتشارات اندیشه کامیاب ایرانیان

دفتر انتشارات

: تهران - خ انقلاب - پیچ شمیران - خ نور محمدی - پلاک ۳۷ - واحد ۱۲

: Email: e_a_kamyab@yahoo.com - ۷۷۶۴۱۰۸۹

مؤلفین

: مهدی فرخان - نعمت قاسم زاده - حسین جعفر زاده

ویراستار

: هدیه دمیرچی

زیر نظر

: مجید کوثری

شمارگان

: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ

: اول، ۱۴۰۰

قیمت

: ۱۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۳-۸۶۱-۹
ISBN: 978-600-453-861-9

فهرست

صفحه	عنوان
۶	درآمد
۹	فصل ۱
۹	کلیات
۱۰	ماهیت قضا
۱۲	سیری در تحول مفهوم تفکیک قوا
۲۰	انواع تفکیک قوا: مطلق
۳۸	مسئولیت‌های قوه قضائیه و ماهیت قضایی
۵۴	نهادهای قضایی غیرقضایی
۶۸	آشنایی با مفهوم استقلال دستگاه قضایی
۷۳	حاکمیت قانون و استقلال دستگاه قضایی
۷۵	استقلال دستگاه قضایی در اسناد بین‌المللی
۸۰	فصل دوم
۸۰	استقلال قوه قضائیه در امور اداری و استخدامی
۸۱	امور اداری قوه قضائیه
۸۵	از وزیر دادگستری تا انتصاب توسط رهبری
۸۷	سیر تحول مدیریت در قوه قضائیه
۹۰	رئیس منصوب رهبری نتیجه‌ی اعمال نظام متمرکز
۹۲	ابهامات موجود در سازماندهی و جایگاه شورای حل اختلاف
۹۳	عدم صالحیت رئیس قوه قضائیه در ایجاد تشکیلات قضائی
۱۰۳	شورای حل اختلاف دادگاهی مستقل درون قوه قضائیه
۱۲۴	ساختار اداری قوه قضائیه دستخوش تغییرات و تحولات
۱۳۴	استقلال سازمان‌های وابسته‌ی دادگستری
۱۴۳	سازمان بازرسی کل کشور موسسه دولتی واجد قوانین خاص
۱۴۶	نظارت رئیس قوه قضائیه بر سازمان بازرسی کل کشور

۱۴۸	سازمان بازرسی کل کشور؛ نهاد ویژه ی بازرسی
۱۵۲	آسیب قانونگذار به اصل استقلال و کا
۱۵۶	وزارت دادگستری دستگاه عدالتی درون قوه مجریه
۱۷۶	معاون رئیس قوه قضائیه جایگزین وزیر دادگستری
۱۷۸	قوه قضائیه صالح بر تهیه و لوایح و تصویب مقررات
۱۷۹	ارسال مستقیم لوایح
۱۸۰	برتری قانونی شورای عالی استانها بر قوه قضائیه
۱۸۲	جلوگیری از خدشه به لوایح قضائی توسط قوه مجریه
۱۹۶	پاسخ به ادله موافقان
۲۰۴	ضرورت وجود قوانین خاص استخدامی برای قوه قضائی
۲۰۵	تعدد قوانین استخدامی، معضل قوه قضائیه
۲۰۶	قوانین استخدامی ویژه قضات
۲۳۱	غیر قابل انتقال بودن قضات
۲۶۴	فصل سوم
۲۶۴	پاسخگویی پارلمانی قوه قضائیه به مثابه چالش استقلال قضایی
۲۶۵	پاسخگویی دستگاه قض
۲۸۲	راهبرد برقراری تعادل میان پاسخگویی پارلمانی و استقلال قضایی
۲۸۷	نسبت استقلال و پاسخگویی قوه قضائیه
۲۹۰	سازوکارهای پاسخگویی دستگاه قضایی در حقوق تطبیق
۲۹۳	الزام قانونی به انتشار و ارائه گزارش عملکرد سالانه
۲۹۵	نظارت بر فعالیت دادگاهها از طریق داد آور قضای
۲۹۷	ارزیابی منظم عملکرد نظام قضایی
۳۰۲	استقلال و پاسخگویی قوه قضائیه در نظام حقوقی ایرا
۳۰۵	پاسخگویی مالی از طریق دیوان محاسبات کشور
۳۰۵	پاسخگویی به کمیسیون اصل نود قانون اساسی
۳۱۴	سخن آخر
۳۱۸	منابع

درآمد:

مطالعات مربوط به دستگاه قضایی، به نسبت سایر قوا و نهادهای حکومتی از سابقه کمتری برخوردار است. مطالعات موجود نیز تا چندی پیش عمدتاً مربوط به کارکردهای قضایی دادگاه‌ها می‌گردید و بحث‌های مربوط به به نهاد قضایی و چگونگی نهادینه سازی فعالیتهای قضایی در مجموعه دستگاه قضایی و تنظیم روابط آن با سایر قوا، مورد توجه و بررسی مقتضی قرار نگرفته بود. طی سالهای پس از پایان جنگ جهانی دوم، مطالعات مربوط به سازمان قضایی در نظامهای حقوقی مختلف قوت گرفت و به تدریج بر غنای ادبیات موضوع یادشده افزوده شد.^۱

یکی از بارزترین نمودهای استقلال قضایی پذیرش اصل «تفکیک قوا» در ساختار نظام سیاسی کشورهاست. پیوستگی بین مفهوم «استقلال قضایی» و «تفکیک قوا» به نحوی است که اولین شرطی که در تحقق «استقلال قضایی» به ذهن متبادر میشود، تفکیک قوه ی قضاییه از قوای تقنینی و (بالاخص) اجرایی است. این تبادر عرفی هر چند نمیتواند به معنای ترادف این دو مفهوم باشد و نیز نمیتواند دلالتی بر کفایت پذیرش اصل تفکیک قوا برای تحقق استقلال تام قضایی داشته باشد، لیکن میتواند دلالت بر جایگاه رفیع پذیرش نظریه ی تفکیک قوا در تحقق استقلال قضایی داشته باشد.

در نظریه ی تفکیک قوا هر کدام از قوای سه گانه دارای دو نوع وظیفه هستند؛ نخست «وظایف هسته‌ای» که علت وجودی آن‌هاست و دوم «وظایف جنبی» که بر حسب الزامات مختلف، بر فهرست اختیارات آن‌ها افزوده شده است

^۱ یاورى، اسدالله، تنگستانی، محمد قاسم، نظام پاسخگویی قوه قضائیه و نسبت آن با استقلال این قوه، مجله حقوقی دانگستری، سال ۸۰، شماره ۹۵، پاییز ۱۳۹۵، ص ۱۵۲

(قاضی، ۱۳۷۲، صص ۳۴۶ و ۳۴۵). (وظیفه‌ی اصلی قوه‌ی قضائیه رسیدگی به اختلافات و حل و فصل آن‌هاست و در کنار این وظیفه‌ی مهم، وظایف دیگری چون نظارت بر نهادهای اداری، اجرای احکام، تهیه لوایح قضایی و... را نیز بر عهده دارد. پیش‌بینی وظایف جنبی در کنار وظایف هسته‌ای برای هر یک از قوا ناگزیر به معنای دور شدن از نظریه تفکیک قوای انتزاعی و تدبیری برای عملیاتی کردن این نظریه است و در این مسیر ممکن است قوه‌ی قضائیه بخشی از وظایف هسته‌ای خود را از دست داده و در مقابل بخشی از وظایف هسته‌ای قوای دیگر را به عنوان یک وظیفه جنبی بر عهده بگیرد.

در این تبادل وظایف و اختیارات بین قوای سه‌گانه، استقلال قضایی ایجاب می‌نماید که اعطای اختیارات هسته‌ای قوه‌ی قضائیه به قوای دیگر در حداقلی - ترین حالت ممکن باشد و در این موارد نیز تلاش شود که تا حد امکان نظارت قوه قضائیه بر آن‌ها اعمال شود. هم‌چنین لازم است در مقابل، قوه‌ی قضائیه نیز از اختیارات جنبی تا جایی که برای انجام وظایف و اختیارات کانونی آن ضروری است بهره‌مند گردد. تفکیک قوا هر چند بر مبنای تمییز بین وظایف ذاتی قوای سه‌گانه یعنی تمییز بین تقنین، اجرا و قضا صورت گرفته است، لیکن مرز روشنی بین این سه قسم از اعمال حاکمیت وجود نداشته و این سه در مواردی با یکدیگر همپوشانی خواهند داشت. در خصوص قلمرو شمول هر یک از این مفاهیم اتفاق نظری در بین نیست و همین امر می‌تواند موجب اختلاف در وظایف و‌اگذاری به قوای سه‌گانه شود. هر چند در پرتو نظریه‌ی تفکیک نسبی قوا ممکن است تسامحاتی صورت گرفته و برخی از وظایف غیر قضایی به قوه قضائیه تفویض شده و در مقابل برخی از وظایف قضایی به قوای دیگر واگذار شود، لیکن بررسی میزان آن منوط به تبیین ماهیت «قضا» است.